

- de boerderij Galgerwaard over, wat in de kadastrale legger werd genoteerd onder art. 583.
- 19 Zie H.J. van Es, 1997. Tussen 's-Heerenwagenweg en Danne te Breukelen. 15. De huizen aan de Brouwerij. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 13, nr. 4, blz. 203 - 214, in het bijzonder blz. 209.
- 20 Kadastrale legger Breukelen-Nijenrode, art. 505 ten name van Hendrik Degenkamp, veehouder. Hij kocht er in dienstjaar 1866 land bij in Otterspoorbroek (Sectie C nr. 211, weiland 1b 92r 90e). Zijn broer Arie erfde in 1864 de boerderij Klarenburg in Breukelen-St. Pieters (kadastrale legger art. 607: Sectie B nrs. 323 - 329, 331 - 344). Hendrik kreeg daar (kadastrale legger Breukelen-St. Pieters, art. 608) ook enkele percelen, o.a. nrs. 316 - 321, 455, 457. In d.j. 1874 ontstonden daar door samenvoeging nrs. 549 (tuin 3.20), 550 (huis stal erf 9.20 = Zandpad 31, nu. 55) en 551 (weiland 2.37.50). Zijn zuster Antje Schalkwijk-Degenkamp erfde het huis Achterstraat nr. 50 (Breukelen-Nijenrode Sectie B nr. 250; nu Kerkbrink 22). Zij verkocht het pand op 30.4.1886 aan de ongehuwde modemaakster Hendrina Coljee. Deze liet het op 9.5.1901 veilen, waarbij het voor f 3260 eigendom werd van schoenmaker Th. Zwart.
- 21 Maria Johanna van Wees, geb. Diemen 23.2.1852, overl. Breukelen-Nijenrode 15.8.1886. De kadastrale legger Breukelen-Nijenrode noemt onder art. 583 Gerrit Arie Degenkamp, veehouder te Breukelen-Nijenrode.
- 22 In 1996 is het pand verkocht aan een projectontwikkelaar, die de boerderij wilde slopen om er een "buitenplaats nieuwe stijl" te stichten met vier gebouwen waarin zeven woningen. Dat plan is, mede door inspanningen van leden van de Historische Kring Breukelen, de Bond Heemschut en de Boerderijstichting niet doorgegaan. We hopen dat in een nieuw bouwplan de boerderij gerestaureerd wordt en het landschapsschoon niet wordt aangetast.

Aanvullingen op eerder gepubliceerde artikelen

A.A. Mantén, 1998. *Zestiende-eeuwse haardplaat opgegraven nabij de voormalige ridderhofstad Ruwiel*. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 13, nr. 4, blz. 225 - 227.

In de Archeologische Kroniek Provincie Utrecht 1996 - 1997, die u ontving samen met het nummer van ons tijdschrift van december 1998, kunt u op blz. 171 - 172 lezen dat bij onderzoek naar het Nederhofcomplex aan de Markt in Wijk bij Duurstede een beschadigde deksteen is gevonden van een uit haardstenen bestaande achterwand van een stookplaats. Deze deksteen bleek voorzien te zijn van het wapen van keizer Karel V. Rond de afgebeelde keizerskroon staat daarop het jaartal 1550. Karel V was, nadat hij in 1528 de bisschop van Utrecht opvolgde als vorst van ons gewest, tot 1545 eigenaar van de Nederhof. Daarna kwam deze hof in particuliere handen. De Nederhofse stenen stookwand was slechts 15 jaar ouder dan de gietijzeren Ruwielse haardplaat.

Minstens zo interessant is een ontdekking die onlangs werd gedaan bij de verbouw van het deel van het Deutsche Huis gelegen aan het Utrechtse Geertebolwerk tot het aanstaande vijfsterrenhotel Karel V. Deze betreft brokstukken van een stenen haardwand waarop een tweekoppige zwarte adelaar met gouden roodkleuring te zien is. Archiefonderzoek heeft uitgewezen dat de kouwelijke keizer Karel V met zijn gevolg in 1546 een bezoek bracht aan het Deutsche Huis, voor welke gelegenheid er extra openhaarden voor hem werden aangelegd.

In 1546 en 1550 werden in voorname locaties nog stenen haardwanden met het wapen van keizer Karel V aangebracht. In 1565 had men bij Ruwiel een gietijzeren haardplaat met het keizerlijke wapen. Men volgde de moderne ontwikkelingen op de ridderhofstad dus nauwlettend!

Dat de Ruwielse haardplaat zo goed bewaard gebleven is, heeft ook een verklaring gekregen: er heeft zich iemand gemeld die zich nog goed herinnerde dat tot in het midden van de 20ste

eeuw de haardplaat in de schouw van boerderij Splintersvelt stond. Daarna vond men hem daar te ouderwets. Vervolgens lag hij geruime tijd voor de voordeur, om vuil schoeisel daarop af te schrapen. Pas toen men ook in die hoedanigheid op de gietijzeren plaat was uitgekeken, werd hij als afval in de grond gestopt. Daar lag hij dus niet eeuwenlang, maar slechts zo'n dertig tot veertig jaar!

Arie A. Mantén

A.A. Mantén, 1998. *Chinoiserie*. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 13, nr. 4, blz. 231 - 232.

Het raadsel van de "spaanbaars" (zie noot 6) is opgelost. Het antwoord kwam niet uit de biologische hoek, maar van een neerlandicus! Dank aan de heer Jan Bruggeman uit Zoetermeer. De schrijfwijze zorgde ervoor dat ik het antwoord niet kon vinden. Gewoonlijk werd het woord geschreven als "spanbaars" en dat is - volgens het Groot Woordenboek der Nederlandsche Taal - een baars van tenminste een span lengte. Onder een span verstond men de afstand tussen de toppen van duim en pink als men die zo ver mogelijk van elkaar verwijderde. Er was vroeger ook sprake van een voetbaars, dus een baars die minstens een voet lang was.

Voorts interpreteerde ik een opmerking van Jacob Campo Weyerman wat al te letterlijk. Hij schreef dat het dragen door de mannen van zijn tijd van zeer strakke Spaanse broekjes er toe zou kunnen leiden dat "de Stedehouders der Juffers zoodanig zullen verkleinen, gelijk als de Voetjes der Chineesche Vrouwen verkleinen, die gecompriemeert worden door de Pynbank van een paar Poppemuultjes". De heer Bruggeman maakte mij er op attent dat Weyerman niet bang was dat de mannen als geheel kleiner zouden worden, maar dat hij vrijwel zeker een erotisch grapje maakte en alleen doelde op het deel van de man dat in de broek zit. Wat was ik weer naïef!

A.A.M.